

LIETUVOS BANKAS
EUROSISTEMA

ANTICIKLINIS KAPITALO REZERVAS

SPRENDIMĄ PAGRINDŽIANTI MEDŽIAGA

2017

Birželis

Santrumpos

AKR	anticiklinis kapitalo rezervas
BVP	bendrasis vidaus produktas
ECB	Europos Centrinis Bankas
EEE	Europos ekonominė erdvė
ESRV	Europos sisteminės rizikos valdyba
NT	nekilnojamas turtas
PFĮ	pinigų finansų įstaigos (bankai ir kredito unijos)

Leidinį parengė Lietuvos banko Ekonomikos ir finansinio stabilumo tarnyba.

Leidinyje prieinamas PDF formatu Lietuvos banko interneto svetainėje adresu www.lb.lt.

Jei nenurodyta kitaip, remiamasi duomenimis iki 2017 m. kovo 31 d.

Paveikslų pavadinimų paantraštėse nurodomas laikotarpis apima ir nurodomos galinės ribos (metų, ketvirčio ar pan.) duomenis.

Sprendimo dėl anticiklinio kapitalo rezervo normos pagrindimas

Lietuvos banko valdyba 2017 m. birželio 28 d. priėmė sprendimą¹ nustatyti 0 proc. AKR normą. Toks sprendimas priimtas atsižvelgiant į pagrindinius ir papildomus AKR nustatymo rodiklius ir remiantis atlikta skolinimo ir NT rinkos analize.

Rodikliai, iš anksto įspėjantys apie AKR didinimo poreikį, galimų disbalansų kol kas nerodo. Vis dėlto paskolų portfelis toliau augo sparčiai, būsto kainos kilo, o kredito vaidmuo būsto rinkoje nuosekliai didėjo. Nors 2016 m. pabaigoje Lietuvos ekonomikos augimas paspartėjo ir 2017 m. pirmąjį ketvirtį nominalusis BVP ūgtelėjo daugiau nei 7 proc., tačiau skolinimo ir būsto rinkos spartaus augimo tendencijoms užsitęsęs, ciklinės rizikos susiformavimas padidintų ir anticiklinio kapitalo rezervo poreikį.

Prie spartaus, sudarančio daugiau nei 8 proc. per metus, skolinimo augimo 2017 m. pirmąjį ketvirtį panašia dalimi prisidėjo tiek įmonių, tiek namų ūkių sektoriaus. Bankai savo finansavimo planuose nurodo, kad ir 2017 m., ir 2018 m. paskolų įmonėms bei namų ūkiams portfelio metinis augimas turėtų būti šiek tiek nuosaikešnis ir turėtų sudaryti apie 6 proc. Privačiojo ne finansų sektoriaus įsiskolinimas bankams ir kredito uni-joms tebebuvo santykinai nedidelis – namų ūkių bei įmonių paskolų portfelio ir metinio BVP santykis 2017 m. pirmojo ketvirčio pabaigoje sudarė 43,1 proc. Skolinimui didėjant, kredito vaidmuo būsto rinkoje nuosekliai augo. 2016 m. paskutinį ketvirtį būsto kainų metinis kilimas paspartėjo ir sudarė daugiau kaip 9 proc. Aktyvumas būsto rinkoje 2017 m. pradžioje tebebuvo didelis, tačiau pastebėtina, kad balandžio mėn. sandorių skaičius krito daugiau nei 10 proc.

Kad bankų sisteminės krizės tikimybė maža, o disbalansų kredito ir NT rinkoje kol kas nėra, rodo ir įvairūs išankstinio įspėjimo bei kiti rodikliai. Lietuvos einamosios sąskaitos deficitas 2016 m. ketvirtąjį ketvirtį nors ir šiek tiek padidėjo, tebesudarė –0,89 proc. Be to, 2017 m. pirmojo ketvirčio pradžioje PFĮ paskolų ir indėlių santykis sudarė 106,5 proc., tebebuvo mažesnis už ilgojo laikotarpio vidurkį (119,0 %) ir nuosaikiai mažėjo trečią ketvirtį iš eilės.

¹ Lietuvos banko valdybos 2017 m. birželio 28 d. nutarimas Nr. 03-91 „Dėl anticiklinio kapitalo rezervo taikymo“.

² Šios normos skaičiavimas grindžiamas kredito ir BVP santykio nuokrypiu nuo jo ilgalaikės tendencijos, *inter alia*, atsižvelgiant į kredito augimą šalyje ir galiojančias ESRV rekomendacijas (plačiau žr. „Anticiklinio kapitalo rezervo taikymas Lietuvoje“, Lietuvos banko teminis straipsnis, Nr. 5).

SKOLINIMO IR NEKILNOJAMOJO TURTO RINKOS RAIDA

Paskolų įmonėms ir namų ūkiams portfelis¹ 2017 m. pirmąjį ketvirtį toliau augo, tuo pat metu spartėjo ir šalies ekonomikos plėtra. Kredito įstaigų suteiktų paskolų įmonėms ir namų ūkiams portfelis 2017 m. kovo mėn. buvo 8,2 proc. didesnis nei prieš metus. 2016 m. pabaigoje paspartėjęs šalies ūkio augimas, ūgtelėjusi infliacija ir panašus kaip ir ankstesnį ketvirtį kreditavimo didėjimo tempas lėmė, kad 2016 m. pirmus tris ketvirčius mažėjęs, kredito ir BVP santykio atotrūkis nuo ilgalaikės tendencijos 2016 m. paskutinį ketvirtį šiek tiek išaugo ir priklausomai nuo vertinimo metodo sudarė atitinkamai –4,9 ir –14,9 proc.²

Ne finansų įmonių ir namų ūkių skolinimasis didėjo panašiu tempu. 2017 m. pirmojo ketvirčio pabaigoje paskolų ne finansų įmonėms portfelis buvo 8,0, o namų ūkiams – 8,5 proc. didesnis nei prieš metus. Prie paskolų namų ūkiams portfelio augimo daugiausia prisidėjo paskolos būstui įsigyti. Būsto paskolų portfelis buvo 7,6 proc. didesnis nei tuo pat metu pernai. 2017 m. kovo mėn. buvo suteikta maždaug 26 proc. daugiau naujų būsto paskolų nei atitinkamą mėnesį prieš metus. Vartojimo paskolų metinis augimas taip pat tebebuvo spartus (11,6 %).

Gera privačiojo sektoriaus finansinė padėtis, didėjančios gyventojų pajamos ir taikomi atsakingojo skolinimo nuostatai riboja perteklinio įsiskolinimo riziką, tačiau, dabartiniam sparčiam kredito augimui užsitęsęs, per vienus dvejus metus gali susidaryti prielaidos ciklinei sisteminei rizikai išaugti. Per 2016 m. ne finansų įmonių pajamos ir veiklos pelnas didėjo, o įsipareigojimų našta ir likvidumo lygis buvo stabilus³. Šių metų pradžioje Lietuvos banko atliktos įmonių apklausos rezultatai rodo⁴, kad vis didesnė dalis įmonių artimiausiu metu ketina kreiptis į kredito įstaigas prašydamos paskolos. Nors pradėtų įmonių bankroto procedūrų skaičius toliau augo (per 2016 m. – 25,9 %), o bendras įmonių, kurioms pradėtos bankroto procedūros, ir visų Lietuvoje registruotų įmonių santykis (3,8 %) priartėjo prie 2009 m. fiksuoto rekordinio lygio (4,0 %). Tokie bankrotų skaičiaus pokyčiai labiausiai susiję su administraciniais bankroto proceso pakeitimais. Sparčiai kylantis darbo užmokestis gerino namų ūkių padėtį⁵. Nors kredito ir BVP

¹ Naudojami PFĮ balanso statistikos duomenys, pakoreguoti dėl bankrutuojančių PFĮ pašalinimo iš statistikos ir kitų techninių veiksnių. Plačiau žr. 2014 m. gruodžio mėn. Lietuvos ekonomikos apžvalgos 2 priedą „PFĮ paskolų portfelio koregavimas atsižvelgiant į pokyčius dėl techninių veiksnių“ (<http://www.lb.lt/leidiniai/lietuvos-ekonomikos-apzvalga-2014-m-gruodis>).

² Pagal ESRV rekomendaciją (ESRV/2014/1) Lietuvos bankas atotrūkį skaičiuoja dviem metodais: standartizuotu Bazelio metodu, apibrėžtu šios rekomendacijos priedo pirmojoje dalyje, ir Lietuvos duomenims labiau pritaikytu metodu, taikant kredito ir BVP santykio prognozę. Pastarasis metodas nuo standartizuoto Bazelio metodo skiriasi tuo, kad ilgalaikė tendencija skaičiuojama rodiklį pratešus į ateitį 4 ketvirčių svertiniu vidurkiu. Plačiau žr. Valinskytės N. ir Rupeikos G. straipsnį „Leading Indicators for the Countercyclical Capital Buffer in Lithuania“ Lietuvos banko skelbiamoje Teminių straipsnių serijoje (<http://www.lb.lt/leidiniai/no-4-leading-indicators-for-the-countercyclical-capital-buffer-in-lithuania>).

³ Per 2016 m. uždirtos ne finansų įmonių pajamos ir veiklos pelnas buvo atitinkamai 2,6 ir 1,2 proc. didesni nei atitinkamą laikotarpį prieš metus. Nuosavo kapitalo ir turto santykis sudarė 57,1, o likvidumą atspindintis trumpalaikio turto ir trumpalaikių įsipareigojimų santykis – 155,9 proc. Abu rodikliai per metus beveik nepakito.

⁴ Žr.: <http://www.lb.lt/leidiniai/moniu-apklausa-apzvalga-2017-m-nr-1>.

⁵ Per 2016 m. grynasis darbo užmokestis pakilo 8,9 proc., o nedarbas sumažėjo nuo 8,8 iki 7,6 proc.

santykio atotrūkis tebėra neigiamas, o privačiojo sektoriaus finansinė padėtis stipri, užsitęsęs didelis būsto kainų ir kredito rinkos augimo tempas sudarytų sąlygas cikliniams disbalansams susiformuoti. Tokiu atveju atitinkamai atsirastų ir anticiklinio kapitalo rezervo didinimo poreikis.

Aktyvumas Lietuvos būsto rinkoje nuosekliai didėjo, tačiau naujausi duomenys (balandžio mėn.) rodo pakankamai reikšmingą metinį būsto rinkos aktyvumo sumažėjimą. Per 2017 m. pirmąjį ketvirtį Lietuvos NT rinkoje sudaryta 6,6 proc. daugiau sandorių nei atitinkamu praėjusių metų laikotarpiu. Per metus sparčiausiai (8,4 %) augo būtent būsto sandorių skaičius, tačiau kituose rinkos segmentuose NT objektų taip pat buvo perleista daugiau: žemės sklypų sandorių skaičius padidėjo 6,3, o komercinės paskirties NT – 3,0 proc. Metinis būsto kainų prieaugis Lietuvoje, naujausiais Lietuvos statistikos departamento duomenimis, 2016 m. ketvirtąjį ketvirtį sudarė 9,5 proc. Geografiniu atžvilgiu būsto kainų pokyčiai buvo iš esmės tolygūs – būstas Vilniuje ir kitoje šalies dalyje brango atitinkamai 10,7 ir 8,4 proc. Vis dėlto, balandžio mėn. duomenimis, Lietuvoje būsto sandorių buvo sudaryta bemaž 12 proc. mažiau nei prieš metus. Rinkos dalyvių skelbiami butų kainų pokyčiai rodo, kad pastaruosiu metu kainų augimo tempas šiek tiek sulėtėjo. Pradėjus sparčiau kilti vartojimo kainoms, realiosios būsto kainos Vilniuje, Kaune ir Klaipėdoje, UAB „Ober-Haus“ duomenimis, balandžio mėn. mažėjo jau trečią mėnesį iš eilės. Skolintų lėšų reikšmė būsto rinkoje per 2017 m. pirmąjį ketvirtį padidėjo. Naujos būsto paskolos sudarė 69,1 proc. visų būsto sandorių vertės⁶. Per ketvirtį šis rodiklis paaugo 1,9, o per metus – 4,8 proc. punkto.

Pirminėje būsto rinkoje naujų butų pasiūla per ketvirtį reikšmingai nesikeitė, tačiau pastebimai padidėjo baigtų statyti individualių gyvenamųjų namų skaičius. Rinkos dalyvių⁷ duomenimis, 2017 m. pirmojo ketvirčio pabaigoje Lietuvos pirminėje butų rinkoje buvo siūloma įsigyti 4,6 tūkst. butų – tiek pat, kiek ir ankstesnį ketvirtį, bet 3,5 proc. daugiau nei prieš metus. Naujų butų pirminėje rinkoje analizuojamu laikotarpiu parduota 1,3 tūkst., todėl paklausai neslūgstant, NT plėtotojai turimus butus parduotų greičiau nei per metus. Be to, paskutiniu metu baigtų statyti individualių gyvenamųjų namų skaičius didėjo: per 2016 m. paskutinį ketvirtį Lietuvoje jų buvo baigta statyti 3,3 tūkst. Tokių būstų buvo pastatyta 64,5 proc. daugiau nei praėjusių metų atitinkamu laikotarpiu ir apskritai daugiausia nuo 2000 m.

Komercinės paskirties NT rinkoje pirmąjį ketvirtį nuomos kainos iš esmės nesikeitė, o biurų pasiūla Vilniuje vis labiau didėjant, verslo centrų neužimtumo lygis 2017 m. pirmąjį ketvirtį padidėjo. Per ketvirtį, atidarius dar du naujus verslo centrus, siūlomų išsinuototi biurų plotas Vilniuje padidėjo 2,1 proc. Biurų neužimtumo lygis šiuo metu Vilniuje siekia apie 7 proc. Jeigu naujų biurų paklausa Vilniuje reikšmingai nepadidės, per vienus dvejus metus jų kainos gali labai sumažėti, nes tuo pačiu laikotarpiu numatomas reikšmingas pasiūlos padidėjimas.

TREČIŲJŲ ŠALIŲ SVARBOS LIETUVOS BANKŲ SEKTORIUI VERTINIMAS

Siekama, kad visos ES šalių finansų įstaigos, skaičiuodamos savo AKR⁸, taikytų tas pačias skirtingų šalių AKR normas. Tai reikalinga norint užtikrinti makroprudencinio reguliavimo taikymo efektyvumą ir užtikrinant vienodas rinkos sąlygas, nes daugelis ES finansų įstaigų veikia ne tik buveinės šalyje. Dėl to ketvirtojoje Kapitalo reikalavimų direktyvoje yra įtvirtintas privalomas AKR normų iki 2,5 proc. pripažinimas ES, šalis narės yra įpareigtos pripažinti ir didesnes kitų ES šalių AKR normas⁹, o AKR normos pozicijoms trečiosiose šalyse yra taikomos koordinuotai¹⁰. ESRV stebi ir vertina AKR normų nustatymą visam ES bankų sektoriui svarbiausiose trečiosiose šalyse ir įpareigoja šalis nares stebėti ciklinės rizikos finansų sektoriui raidą ir AKR nustatymą kitose jų bankams svarbiose trečiosiose šalyse.

Trečiųjų šalių svarba (dėl AKR) Lietuvos bankų sektoriui įvertinama kasmet iki metų vidurio, taikant ESRV metodiką (plačiau žr. 3 priede). Ši metodika grindžiama trijų rodiklių, parodančių bankų sektoriaus kredito pozicijas privačiajam ne finansų sektoriui, stebėsena. Stebimi rodikliai – pagal riziką įvertintų pozicijų suma, pozicijų (neįvertintus pagal riziką) suma ir pozicijų, kurių įsipareigojimai nevykdomi, suma. Šalis laikoma svarbia dėl AKR, jei pagal kurį nors iš šių rodiklių pozicijos šalyje sudaro bent 1 proc. visų atitinkamos kategorijos pozicijų (įskaitant pozicijas Lietuvoje). Kad būtų sumažinta duomenų vienkartinis svyravimų įtaka, atsižvelgiama ne tik į paskutinius stebėjimus, bet ir į ilgesnio laikotarpio (8 ketvirčių) vidutinės reikšmės.

2017 m. Lietuvos bankų sektoriui AKR taikymo kontekste nustatyta viena svarbi trečioji šalis – Rusijos Federacija. Lietuvos bankų skolinimas už šalies ribų yra nedidelis¹¹. Vis dėlto pozicijų, kurių įsipareigojimai nevykdomi, dalis dviejose trečiosiose šalyse – Rusijos Federacijoje ir Panamoje – šiek tiek viršija metodikoje nustatytą 1 proc. (palyginti su tokiais pozicijomis visose šalyse, įskaitant Lietuvą) ribą¹². 2016 m. pabaigoje pozicijos, kurių įsipareigo-

⁶ Šaltiniai: VĮ Registrų centras ir Lietuvos banko skaičiavimai.

⁷ UAB „Eika“

⁸ Įstaigos AKR apskaičiavimas numatytas Kapitalo rezervų sudarymo taisyklių, patvirtintų 2015 m. balandžio 9 d. Lietuvos banko valdybos nutarimu Nr. 03-51, ketvirtajame skirsnyje (<https://www.lb.lt/uploads/documents/files/musu-veikla/Finansinis-stabilumas/Kapitalo%20rezervo%20sudarymo%20taisyklės.pdf>).

⁹ 2014 m. birželio 18 d. ESRV rekomendacija (ESRV/2014/1) dėl anticiklinio rezervo normų nustatymo rekomendacija

(http://www.esrb.europa.eu/pub/pdf/recommendations/2014/140630_ESRB_Recommendation.lt.pdf).

¹⁰ 2015 m. gruodžio 11 d. ESRV rekomendacija (ESRV/2015/1) dėl anticiklinio rezervo normų pozicijoms su trečiosiomis šalimis pripažinimo ir nustatymo ([http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?uri=CELEX:32016Y0312\(01\)](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?uri=CELEX:32016Y0312(01))).

¹¹ 2016 m. pabaigos duomenimis, pozicijų (tiek pradinų, tiek įvertintų pagal riziką) dalis skolinant užsienio rezidentams buvo mažesnė nei 2,6 proc., iš jų trečiosiose šalyse – neviršijo 0,7 proc.

¹² Rusijos Federacija: 2016 m. trečiąjį ketvirtį – 1,4, 2016 m. ketvirtąjį ketvirtį – 1,6, 8 ketvirčių vidurkis – 1,2 proc.; Panama: 2016 m. trečiąjį ketvirtį – 1,4, 2016 m. ketvirtąjį ketvirtį – 1,5, 8 ketvirčių vidurkis – 1,1 proc. Šių santykinų rodiklių padidėjimą 2016 m. trečiąjį ir ketvirtąjį ketvirtį lėmė tai, kad bendra pozicijų, kurių įsipareigojimai nevykdomi, suma mažėjo (labiausiai – dėl tokių blogos kokybės pozicijų Lietuvoje mažėjimo).

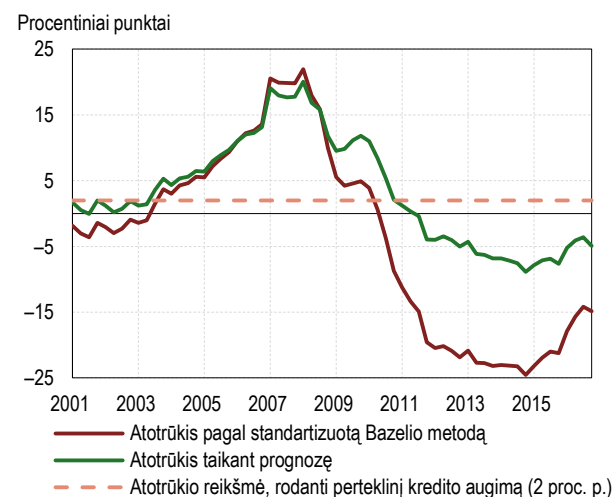
jimai nevykdomi, Rusijoje sudarė 8,3 mln. Eur ir buvo iš esmės sutelktos viename banke. Keli kiti Lietuvoje veikiantys bankai taip pat turėjo turto Rusijoje, nors sumos palyginti nedidelės (iki 1,4 mln. Eur pavienėse įstaigose) ir beveik visų šių pozicijų įsipareigojimai buvo vykdomi. Atsižvelgus į metodikoje įvardytus kiekybinius kriterijus ir tai, kad pozicijos Rusijoje yra būdingos keliems Lietuvoje veikiančioms bankams, Rusijos Federacija laikoma Lietuvos bankų sektoriui svarbia šalimi dėl AKR. Kadangi, ESRV vertinimu, Rusija yra svarbi trečioji šalis visos ES bankų sektoriui, ciklinės rizikos raida ir AKR normos nustatymas šioje šalyje stebimas centralizuotai ES, t. y. papildoma Lietuvos banko stebėseną nėra būtina.

Atsižvelgus į papildomą informaciją, Panama neįtraukta į svarbių trečiųjų šalių sąrašą, nors formaliai ši šalis ir viršija metodikoje nustatytus kriterijus. Pirma, daugelis tarptautinių organizacijų (tokių kaip Tarptautinis valiutos fondas, Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacija) Panamą įvardija kaip ofšorinį finansų centrą, todėl tikėtina, kad pozicijos Panamoje susijusios tik su toje šalyje registruotomis, o ne veikia vykdančiomis įmonėmis. Tokiu atveju ciklinės rizikos Panamoje stebėseną nebūtų prasminga. Be to, skolinimas Panamoje nėra sisteminis reiškinys – tai vieno banko palyginti nedidelės pozicijos (sudaro 0,12 % įstaigos pozicijų, neįvertintų pagal riziką, sumos), susijusios su neveiksnių paskolų vienai įmonei problemų sprendimu. Kiti bankai pozicijų Panamoje neturi.

1 priedas. Būsto rinkos ir kreditavimo tendencijos

1 pav. Kredito ir BVP santykio atotrūkis nuo ilgalaikės tendencijos

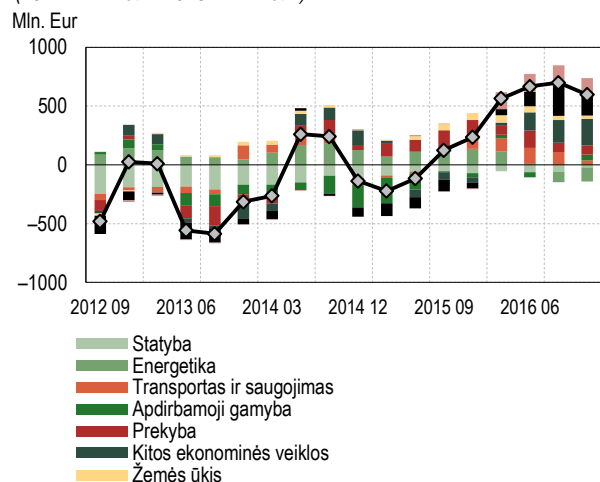
(2001 m. I ketv.–2016 m. IV ketv.)

Šaltiniai: Lietuvos statistikos departamentas ir Lietuvos banko skaičiavimai.

3 pav. PFĮ paskolų ne finansų įmonėms metinė kaita

(2012 m. III ketv.–2016 m. IV ketv.)

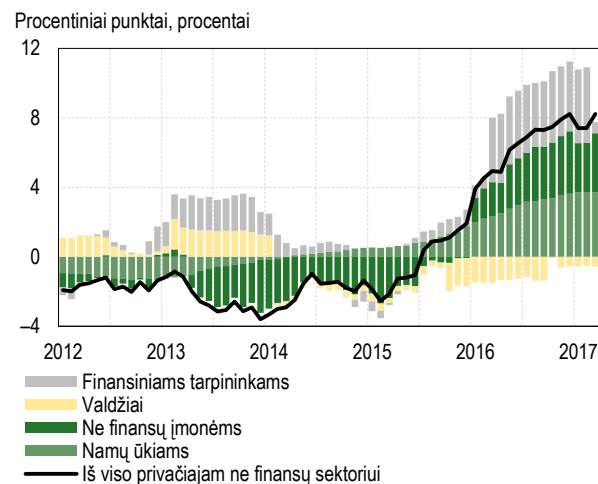

Šaltinis: Lietuvos banko skaičiavimai.

Pastaba: kai kurių ekonominių veiklų pavadinimai yra sutrumpinti.

2 pav. PFĮ paskolų privačiam ne finansų sektoriui kaitos veiksniai

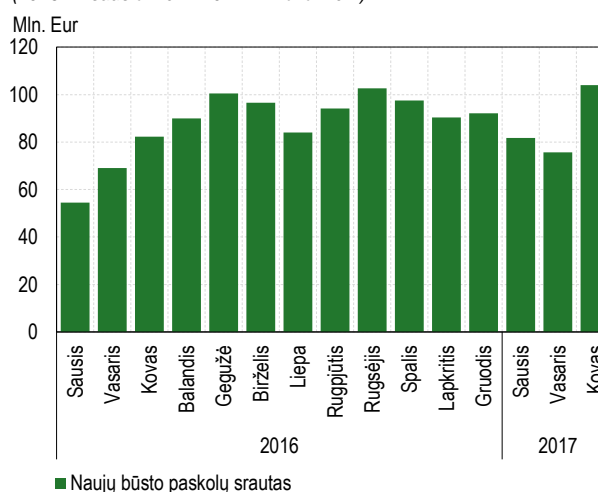
(2012 m. sausio mėn.–2017 m. kovo mėn.)

Šaltinis: Lietuvos banko skaičiavimai.

4 pav. Naujų būsto paskolų srautas

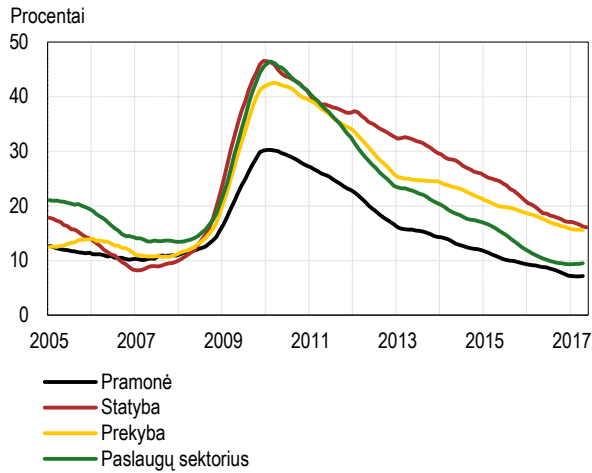
(2016 m. sausio mėn.–2017 m. kovo mėn.)

Šaltiniai: ECB ir Lietuvos banko skaičiavimai.

5 pav. Įmonių, kurių veiklą riboja finansiniai sunkumai, dalis

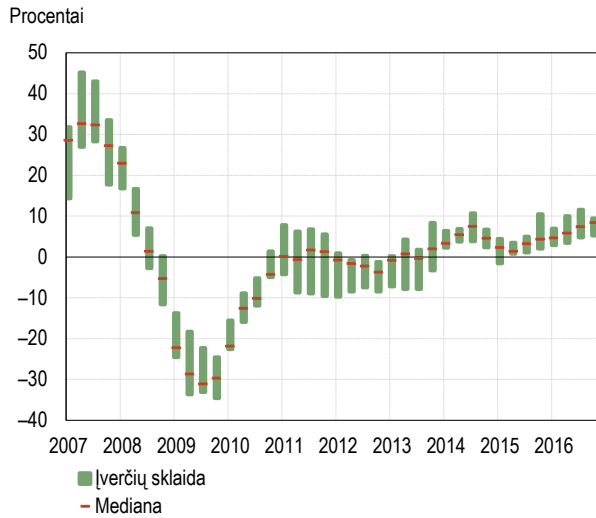
(2005 m. sausio mėn.–2017 m. balandžio mėn.)

Šaltiniai: Lietuvos statistikos departamentas ir Lietuvos banko skaičiavimai.

6 pav. Būsto kainų metinis augimas pagal skirtingus šaltinius

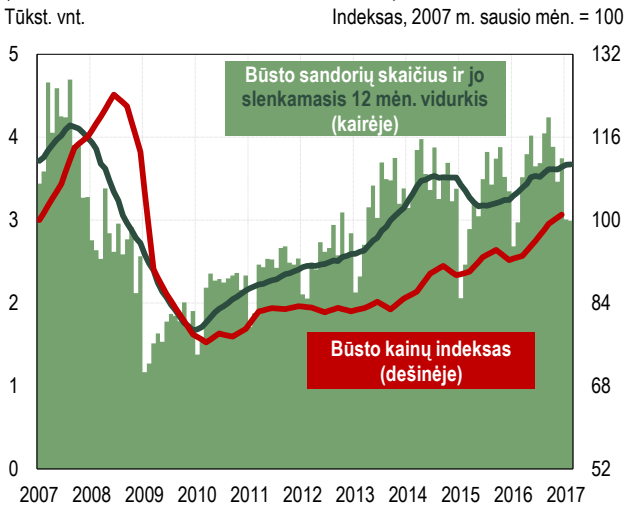
(2007 m. I ketv.–2016 m. IV ketv.)

Šaltiniai: VĮ Registrų centras, Lietuvos statistikos departamentas, UAB „Ober-Haus“, „Aruodas.lt“ ir Lietuvos banko skaičiavimai.

7 pav. Būsto rinkos aktyvumas ir kainų indeksai

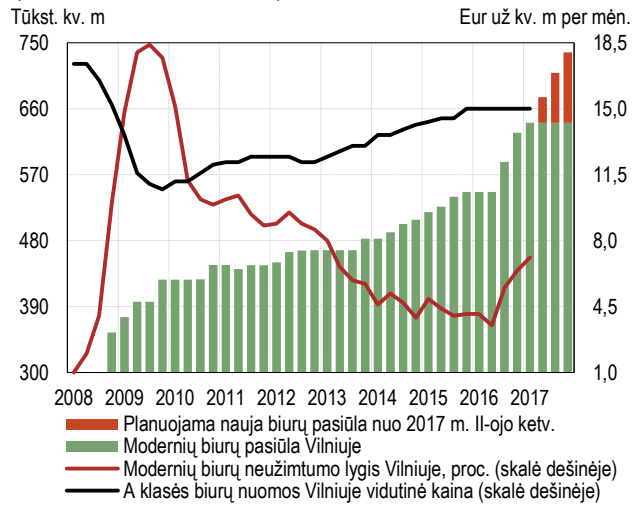
(2007 m. sausio mėn.–2017 m. balandžio mėn.)

Šaltiniai: VĮ Registrų centras, Lietuvos statistikos departamentas ir Lietuvos banko skaičiavimai.

9 pav. Modernių biurų pasiūla, nuomos kainos ir neužimtumas Vilniuje

(2008 m. I ketv.–2017 m. I ketv.)

Šaltiniai: UAB „Newsec“ ir UAB „Ober-Haus“.

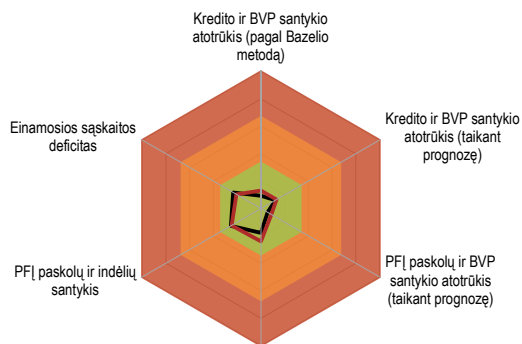
2 priedas. Orientacinės AKR normos ir rodikliai, įspėjantys apie AKR didinimo poreikį

A pav. Kredito rinkos disbalanso vertinimas remiantis pagrindiniais ir papildomais rodikliais

(2017 m. II ketv. atliekamas vertinimas)

B pav. I pagrindinis rodiklis: kredito privačiam ne finansų sektoriui ir BVP santykio atotrūkis (pagal standartizuotą Bazelio metodą)

(2001 m. I ketv.–2016 m. IV ketv.)

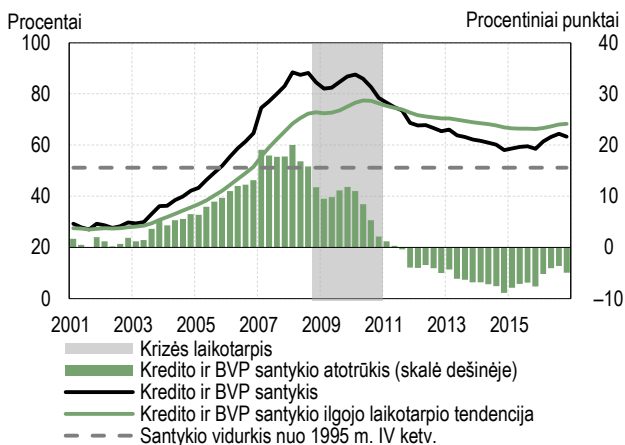
- Susiformavę dideli disbalansai
- Besiformuojantys disbalansai
- Tvari būseną
- Būklės vertinimas 2016 m. II kv.
- Būklės vertinimas 2017 m. II kv.

Šaltiniai: Lietuvos statistikos departamentas ir Lietuvos banko skaičiavimai.

Pastaba: ašių skalės sudarytos pagal atitinkamo rodiklio kaitos režius: nuo mažiausios stebėtos reikšmės iki didžiausios.

C pav. II pagrindinis rodiklis: kredito privačiam ne finansų sektoriui ir BVP santykio atotrūkis (taikant prognozę)

(2001 m. I kv.–2016 m. IV kv.)

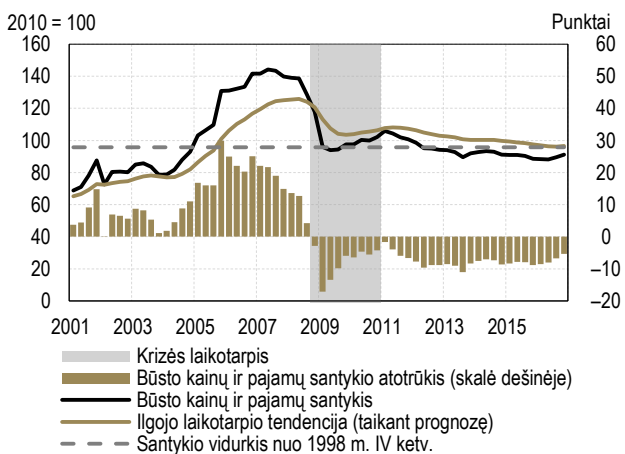

Šaltiniai: Lietuvos statistikos departamentas ir Lietuvos banko skaičiavimai.

Pastaba: ilgalaikė tendencija apskaičiuota taikant vienpusį HP filtrą su glodinimo parametru, lygiu 400 000; prieš taikant filtrą, rodiklis 5 m. į ateitį pratęsiamas 4 ketvirčių svertiniu vidurkiu.

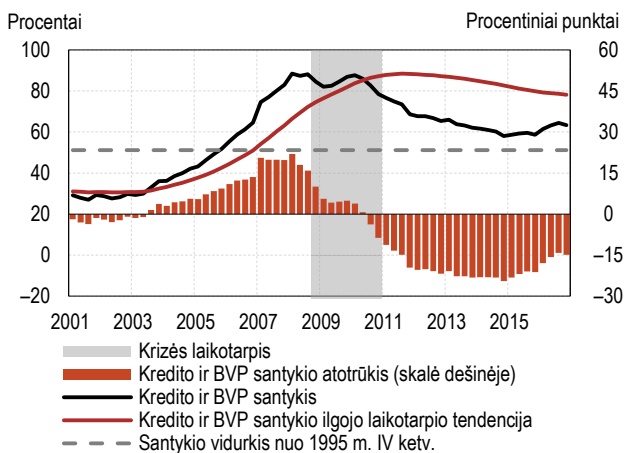
E pav. II papildomas rodiklis: būsto kainų ir namų ūkių pajamų santykio atotrūkis (taikant prognozę)

(2001 m. I kv.–2016 m. IV kv.)

Šaltiniai: Lietuvos statistikos departamentas ir Lietuvos banko skaičiavimai.

Pastabos: 1) pajamos – namų ūkių algos ir atlyginimai; 2) ilgalaikė tendencija apskaičiuota taikant vienpusį HP filtrą su glodinimo parametru, lygiu 400 000; prieš taikant filtrą, rodiklis 5 m. į ateitį pratęsiamas 4 ketvirčių svertiniu vidurkiu.

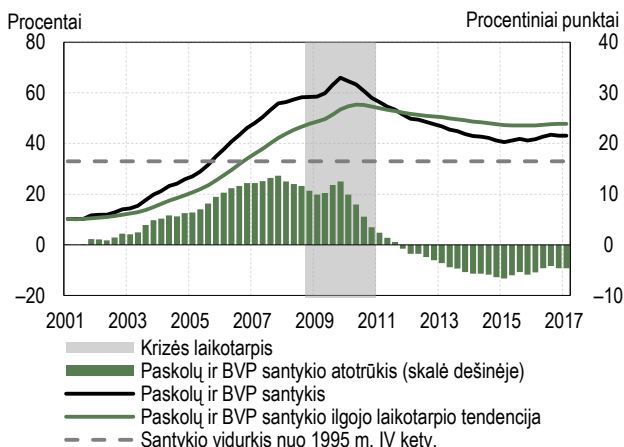

Šaltiniai: Lietuvos statistikos departamentas ir Lietuvos banko skaičiavimai.

Pastaba: ilgalaikė tendencija apskaičiuota taikant vienpusį HP filtrą su glodinimo parametru, lygiu 400 000.

D pav. I papildomas rodiklis: PF paskolų privačiam ne finansų sektoriui ir BVP santykio atotrūkis (taikant prognozę)

(2001 m. I kv.–2017 m. I kv.)

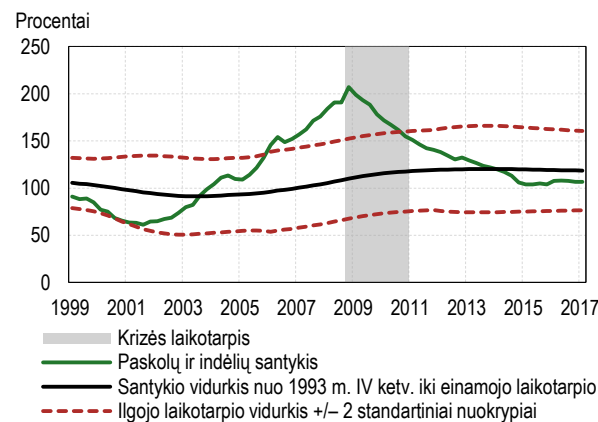

Šaltiniai: Lietuvos statistikos departamentas ir Lietuvos banko skaičiavimai.

Pastaba: ilgalaikė tendencija apskaičiuota taikant vienpusį HP filtrą su glodinimo parametru, lygiu 400 000; prieš taikant filtrą, rodiklis 5 m. į ateitį pratęsiamas 4 ketvirčių svertiniu vidurkiu.

F pav. III papildomas rodiklis: PF paskolų privačiam sektoriui ir privačiojo sektoriaus indėlių (pašalinus sezono įtaką) santykis

(1999 m. I kv.–2017 m. I kv.)

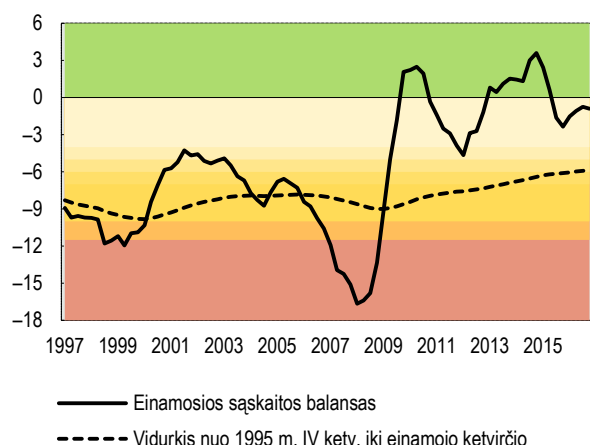
Šaltinis: Lietuvos banko skaičiavimai.

Pastaba: laikoma, kad rodiklio raida subalansuota, jei nenukrypsta nuo savo ilgalaikio vidurkio daugiau kaip per 2 standartinius nuokrypius. Standartinis nuokrypis apskaičiuotas nuosaikios rodiklio raidos laikotarpiu, neįskaitant 2006 m. antrojo ketvirčio–2011 m. ketvirtą ketvirčio duomenų.

G pav. IV papildomas rodiklis: einamosios sąskaitos balanso (4 ketvirčių slenkamosios sumos) ir BVP santykis

(1997 m. I ketv.–2016 m. IV ketv.)

Procentai, 4 ketvirčių slenkamoji suma, palyginti su BVP

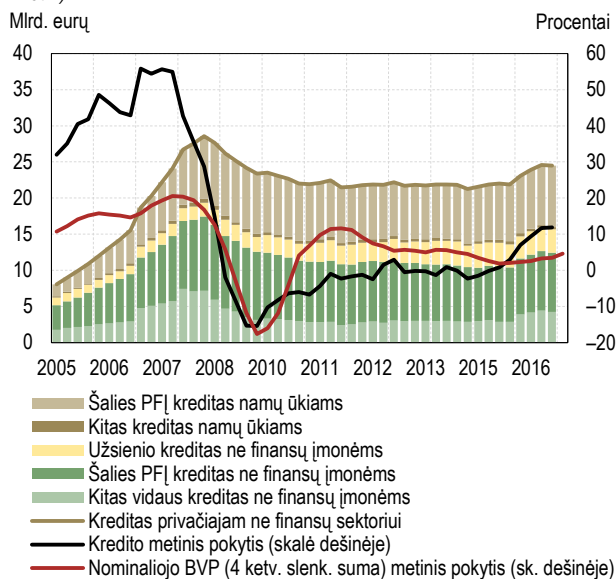

— Einamosios sąskaitos balansas
- - - Vidurkis nuo 1995 m. IV ketv. iki einamojo ketvirčio

Šaltiniai: Lietuvos statistikos departamentas ir Lietuvos banko skaičiavimai.
Pastaba: rizikos lygis nustatomas remiantis S. M. Reinhart ir V. R. Reinhartu, 2008, *Capital flow bonanzas: An encompassing of the past and present*, NBER working paper, 14321.

H pav. Kredito ir nominaliojo BVP slenkamoji kaita

(2005 m. I ketv.–2016 m. IV ketv.; nominaliojo BVP kaita – iki 2017 m. I ketv.)

Šaltiniai: Lietuvos statistikos departamentas ir Lietuvos banko skaičiavimai.

3 priedas. Trečiųjų šalių svarbos Lietuvos bankų sektoriui vertinimo metodika

Trečiųjų šalių svarbos Lietuvos bankų sektoriui vertinimas, nustatytų svarbių trečiųjų šalių stebėsena, rezultatų komunikavimas, ESRV ir kitų susijusių institucijų informavimas atliekamas pagal Lietuvos banko vidaus taisykles, parengtas pagal 2015 m. gruodžio 11 d. ESRV rekomendaciją (ESRV/2015/1) dėl anticiklinio rezervo normų pozicijoms su trečiosiomis šalimis pripažinimo ir nustatymo¹³. Lietuvos bankas kasmet iki antrojo ketvirčio pabaigos nustato Lietuvos Respublikos bankų sektoriui reikšmingas trečiąsias šalis taikydamas metodiką, nustatytą ESRV 2015 m. gruodžio 11 d. sprendime ESRV/2015/3 dėl susijusio su anticiklinio rezervo normų pripažinimu ir nustatymu trečiųjų šalių reikšmingumo Europos Sąjungos bankų sistemai vertinimo¹⁴.

1. Reikšmingos trečiosios šalys turi būti identifikuojamos remiantis duomenimis iš priežiūros tikslais renkamų duomenų ataskaitų apie tris pozicijų tipus: pagal riziką įvertintų pozicijų trečiojoje šalyje sumą, pozicijų (neįvertintus pagal riziką) sumą ir pozicijų, kurių įsipareigojimai nevykdomi, sumą.

2. Trečioji šalis turi būti identifikuojama kaip reikšminga Lietuvos bankų sektoriui ir įtraukiama į reikšmingų trečiųjų šalių sąrašą, kai tenkinamos abi šios sąlygos:

2.1. pagal bent vieną pozicijų tipą, pateiktą 1 punkte, vidutinis pozicijų dydis trečiojoje šalyje, skaičiuojamas kaip pozicijų aštuonių ketvirčių iki ataskaitinės datos aritmetinis vidurkis, sudaro ne mažiau kaip 1 proc. visų atitinkamo tipo pozicijų;

2.2. pagal bent vieną pozicijų tipą, pateiktą 1 punkte, pozicijų dydis trečiojoje šalyje paskutinį ir priešpaskutinį ketvirčiais iki ataskaitinės datos sudaro ne mažiau kaip 1 proc. visų atitinkamo tipo pozicijų.

3. Šalis turi būti išbraukta iš reikšmingų trečiųjų šalių sąrašo, kai tenkinamos abi šios sąlygos:

3.1. pagal visus pozicijų tipus, pateiktus 1 punkte, vidutinis pozicijų dydis toje šalyje, skaičiuojamas kaip pozicijų dvylikos ketvirčių iki ataskaitinės datos aritmetinis vidurkis, sudaro mažiau kaip 1 proc. visų atitinkamo tipo pozicijų;

3.2. pagal visus pozicijų tipus, pateiktus 1 punkte, pozicijų dydis toje šalyje paskutinį ir priešpaskutinį ketvirčiais iki ataskaitinės datos sudaro mažiau kaip 1 proc. visų atitinkamo tipo pozicijų.

Jeigu yra pagrįstų įrodymų, kad 2.1, 2.2, 3.1 ir 3.2 papunkčiuose nurodyti rodikliai netinkamai atspindi trečiosios šalies svarbą Lietuvos Respublikos bankų sektoriui arba kad galutinio skolininko jurisdikcija nesutampa su pozicijos jurisdikcija, nustatant, ar trečioji šalis yra reikšminga, gali būti taikomas ekspertinis vertinimas.

¹³ Žr. 10 išnašą.

¹⁴ OL 2016 C 97, p. 11. Prieiga internetu: [http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?uri=CELEX:32016Y0312\(03\)](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?uri=CELEX:32016Y0312(03)).